

Dnro KUUMA: 0 /2000

27 § LAUSUNTO METROPOLIHALLINTOLAKIA POHTINEEN TYÖRYHMÄN
VÄLIRAPORTISTA

KUUMA-johtokunta 4.6.2014/ 27 §

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 16.4.2014 KUUMA-seudulta lausuntoa metropolihallintolakia valmistelevan työryhmän väliraportista. Lausunto pyydetään toimittamaan viimeistään 4.7.2014 klo 16 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi ja kirjaamo@ymparisto.fi.

Kuntarakennelain mukaan Helsingin seudun kuntien tulee yhdistymisselvityksissään arvioida kuntien yhdistymisen suhdetta metropolihallinnon tarpeeseen erityisesti yhdyskuntarakenteen eheyttämisen, joukkoliikenteen ja sosiaalisen asuntotuotannon näkökulmasta.

Keski-Uudenmaan kuntien yhdistymisselvitys on valmistellut em. kuntarakennelain mukaista arviota metropolilakia valmistelevan työryhmän väliraportin pohjalta. Yhdistymisselvityksen poliittisen ohjausryhmän esityslistalla 7.5.2014 on päätösesityksenä, että se esittää arvionsa yhteenvetolukua KUUMA-johtokunnan hyväksyttäväksi KUUMA-seutu liikelaitoksen lausuntona valtiovarainministeriölle. Komissio on puoltanut esitetyn lausunnon antamista KUUMA-seudun nimissä.

Keski-Uudenmaan kuntien yhdistymisselvityksen poliittisen ohjausryhmän ehdotus KUUMA-seutu liikelaitoksen lausunnoksi on liitteenä 17.

Esitys: Johtokunta päättää hyväksyä liitteen 17 mukaisen lausunnon.

Päätös: Päätettiin esityksen mukaisesti.

Otteen oikeaksi todistaa

Keravalla 9.6.2014

Paula Latvanen

OIKAISUVAATIMUSOHJEET
Kunnallisasiat

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus tehdään kaupunginhallitukselle ja toimitetaan osoitteella:

Keravan kaupungin kirjaamo
PL 123 (käyntiosoite: Kauppakaari 11)
04201 Kerava
kirjaamo@kerava.fi

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua pöytäkirjaotteen lähettämisestä tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimusasiakirjat on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä viraston aukioloajan päättymiseen mennessä.

KUUMA-seudun liikelaitoksen johtokunta lausuu pyydettyinä metropolihallintolakia valmisteleavan työryhmän väliraportista seuraavaa:

Kokonaisuutena vaikuttaa, että metropolihallinnon suunnittelu on edennyt merkittävästi alkukeväästä julkisuuteen saaduista alustavista esityksistä. Metropolilakityöryhmän väliraportti on varsin perusteellinen esitys tulevan metropolihallinnon vaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista seutuun ja kuntakenttään. Tosin vaikutusten arvio on kesken, eikä valtion tehtävien siirtoa metropolihallintoon ole kunnolla selvitetty.

Helsingin seudun kunnat ovat jo aikaisemmissa lausunnoissaan tuoneet esiin, että seudulla "tavoitteena on yksinkertaistaa, tehostaa ja selkiinnyttää nykyistä seudullisten palvelujen suunnittelua ja päätöksentekoa erityisesti Helsingin seudun alueen maankäytön, asumisen, liikenteen ja ympäristön osalta demokratian lisäämiseksi, kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja segregaaation ehkäisemiseksi" (muun muassa Helsingin seudun yhteistyökokous 8.4.2011 ja KUUMA-hallitus 20.3.2012).

Lisäksi kunnat ovat aiemmin lausuneet, että tälle alueelle tarvitaan oma metropoliratkaisu, mutta uusia hallinnon ja päätöksenteon tasoja ei haluta lisää. (KUUMA-hallitus 20.3.2012).

KUUMA-seudun kuntien näkökulmasta olisi Helsingin metropoliseudun rakentamista mahdollista jatkaa nykyisiä seudun 14 kunnan ja valtion sopimus- ja yhteistoimintamalleja sekä yhteisorganisaatioita edelleen kehittämällä, mikäli seudullisen ongelmien ja tarpeiden ratkaisemiseen voitaisiin osoittaa riittävä seudullinen rahoitus. Tämä edellyttäisi erityisesti liikenteen hinnoitteluun sekä väylärahastoon liittyviä lainsäädäntöuudistuksia. Metropolilakityöryhmän väliraportissa on jätetty resurssikysymys varsin vähälle eikä raportti vastaa kysymykseen, miten uusi organisaatiotaso voisi muuttaa tilanteen olennaisesti paremmaksi.

KUUMA-seudun kuntien näkökulmasta vain lähempänä vähimmäistehtävät -mallia oleva metropolihallinto vaikuttaa toimivalta ratkaisulta, mikäli sen toiminta-alue rajataan Helsingin seudun nykyisten 14 kunnan suuruiselle maantieteelliselle alueelle (ml. Pornainen) ja vaalijärjestelmässä varmistetaan alueellinen edustavuus.

Jatkossa "kunnilla tulee olla Helsingin seudun kehittämistyössä vahva rooli ja poliittisten ryhmien tulee olla tässä työssä kattavasti edustettuina" (esim. Helsingin seudun yhteistyökokous 8.4.2011 ja KUUMA-hallitus 20.3.2012).

Mikäli metropolihallinto päätetään perustaa, on oletettavaa, että yhdistynyt Keski-Uudenmaan kaupunki kuuluisi metropolihallinnon piiriin riippumatta siitä tuleeko vähimmäistehtävät- tai laaja malli käyttöön. Tällöin myös uuden laajan kunnan harvemmin rakennetut reuna-alueet ja haja-asutus tulevat metropolikaavan ja mm. metropolin suunnittelutarverajoitusten piiriin.

Vähimmäistehtävät- periaatteella rakennetun metropolihallinnon rooli voisi parhaimmillaan olla ketterästi toimiva ja sitovilla seututason strategisilla linjauksilla ja taloudellisilla keinoilla kuntia ohjaava ja kannustava. Metropolihallinnon tulee keskittyä siis strategiseen suunnitteluun ja ohjaamiseen, eikä siihen tule liittää operatiivisia ja tuotannollisia toimintoja.

Metropolihallinnolla voisi olla keskeinen rooli seudun kehitykselle tärkeiden liikenne- ja infrastruktuurihankkeiden rahoituksen järjestämisessä. Tällaisena metropolihallinto voisi merkittävästi edistää Helsingin seudun positiivista kehitystä asukkaiden ja yritysten kannalta ja ratkoa monia nykyhallintoon liittyviä tunnistettuja ongelmia.

"Osana metropoliratkaisua tarvitaan Helsingin seudulle MAL - aiesopimusta ja Helsingin seudun liikennejärjestelmää tukeva kaavallinen yhteinen näkemys. Se voisi olla luonteeltaan ns. strateginen yleiskaava" (KUUMA-hallitus 20.3.2012). Sillä ohjattaisiin maankäytön, asumisen ja liikenteen kehitystä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Tämä kaavallinen yhteinen näkemys olisi maakuntakaavan korvaava metropolikaava. Kunnat päättäisivät edelleen yleis- ja asemakaavoista.

Lisäksi osana vähimmäistehtävät -mallia tulisi tarkastella ympäristötoimialaa laajemmin ml. ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon, elintarvikevalvonnan tai eläinlääkintähuollon tehtävät, koska näillä on merkittäviä ylikunnallisia lähtökohtia ja vaikutuksia. Ympäristötiedon lisäksi tarkastelua tulisi laajentaa seudun ja kuntien tietohuoltoon kokonaisuudessaan tavoitteena luoda koko metropolialueen laajuinen tietohuolto- ja paikkatietopalvelu.

Valitettavasti väliraportin henki viittaa kuntien toiminnan laajasti korvaavan tai sen kanssa päällekkäisen raskaan organisaation rakentamiseen, mikä näkyy selkeimmin ns. **laajassa mallissa**. Huonoimmillaan laajan mallin käyttöönotto luo tonttituotannossa ja muissa keskeisissä tehtävissä metropolihallinnon ja kuntien välille toimimattoman työnjaon, lisää päällekkäisyyttä ja vähentää tehokkuutta organisaatioissa ja työtehtävissä sekä nostaa kaikkien toimijoiden kustannuksia.

Erityisen sekavaa on, mikäli metropolihallinto ostaa itse maata ja osoittaa niihin metropolikaavalla pakkolähiöitä, joita kunnan on asemakaavoitettava ja toteutettava niihin palveluja irrallaan muusta kehittämistyöstään, vaikka metropolihallinto rakentaisi tarvittavia väyliä ja verkostoja. Kuntien ja metropolihallinnon toimivallan päällekkäisyys eri vaiheissa aiheuttaa monenlaisia tulkintaongelmia ja voi johtaa pikemmin tonttituotannon hidastumiseen kuin nopeutumiseen.

On erittäin todennäköistä, että laaja metropolihallintovaihtoehto lisää kustannuksia. Se ei ratko kestävyysvajeen ongelmaa, vaan nostaa veroastetta, koska yhdyskuntakehityksen yhteenlasketut kustannukset nousevat nykyisestä, eikä arvioidun 3-3,5 % metropoliveron vaikutusta voida kompensoida vastaavilla menosäästöillä kunnissa. Seurauksena tästä on, että metropolialueesta tulee asukkaille ja yrityksille ympäröivää aluetta kalliimpi, mikä edistää niiden hakeutumista nykyistäkin kauemmas ydinalueesta ja yhdyskuntarakenne hajautuu edelleen metropolitavoitteiden vastaisesti. Laaja metropolihallintovaihtoehto siis heikentää seudun kilpailukykyä.

Lisäksi esitettyyn laajaan metropolihallintoon sisältyy seuraavia huomattavan vakavia riskejä:

- moniportainen metropolihallinto syö resursseja ja lamauttaa muuta kehitystä ja toimintaa
- seudun kilpailukyvyyn edistämisen kannalta jäykkä ja byrokraattinen toimija

- metropolihallinto saa ylisuuren toimivallan
- valtapolitiikka ohittaa palveluihin, talouteen ja koko alueen kehittämisen tavoitteisiin liittyvät perusteet
- suunnitelman liiallinen toteutuksen optimistisuus (vaikuttavuus, tehokkuus ja tasapuolisuus)
- pitkä toiminnan käynnistämisaika
- suuri ja kuntalaisille etäinen hallintokoneisto
- aluerajauksien epäselvyys.

MAL-tehtäviin keskittyvässä metropolihallintovaihtoehdossa riskit ovat selvästi pienempiä.

KUUMA-seudun kuntien näkökulmasta laajaa mallia ei tule ottaa metropolihallinnon lähtökohdaksi.

Lisätietoja:

Järvenpään kaupunginjohtaja Erkki Kukkonen, 040 315 2230

Järvenpään kaupunginarkkitehti Ilkka Holmila, 040-315 2455

